

بونیادی زمان ل ک شیعری (وش ک نام ب س ر با ی پایز و ن) . . ع بد و ا س مان (م شخ)

ب ر ا ی

زمان ل ک شیعری (وش ک نام ب س ر با ی پایز و ن) (۱) زمان ک ساد و وون و ب گر و گ؛ ک خو ن ر ب ئ و ی ز حم تی ب ت ی، د توان ت پ یامی ک م ای تی د ق شعیری کان و م بستی شاعیر ل ی ک م خو ن د ن و دا د ست ب ر ب کات. ئ م ش ب و مانای نی ک زمان شعیر کان سفت و ب ه ز نی. نا؛ زمانی شعیر کان ک م تا ز ر ئشی ل س ر کرا و، ب م ل ئاست چا و وانی خو ن ر ی جیدیدا نی. ب د ر ب ی ن کی تر، زمان ل م ک شعیر دا ئشی ل س ر کرا و، و ل ئا گایان ئشی ل س ر ن کرا و. من د زانم شاعیر ت ک شاو د ست ب ئی قاعی شعیری جوان و وش ی م سیقی و د ر ب ی نی گونجا و ب ر ت، ب م نام ن یتوانیو شعیر کان ب گ ن ت ئاست شعیری ئ م. دیار ئ م ب و مانای نی ک ئ م شعیران شعیر نین، ب کو زیاتر م ب ستم ئ و ب م ک شاعیر پ و یستی ب قا ب وون و ی زیاتر و شار زایی زیاتر ل ک ش ئیستاتیکی کان و گرفت کان شعیر. ئ م قا ب وون و ی ش د ب ت ه ی ت ک م بوونی م عریفی شاعیر س بار ت ب زمان و ت کنیک و ئیستاتیکی شعیری ک دوا جار ت نها خ ی و شعیر ل ی سوودم ن د ب ن. با ب ت ک ک من ل م کورت نووسین م ل ی د دو م بونیادی زمانی شعیری. من ل ر دا د م و ت ل گ گ ی دوو چوونی خ ن ی و ب گ م ب خا ی م ب ست. ب گ م ب و ج گ ی ی ک ل ل گ گ ی ئ م خو ن د ن و ی و ه ن د ک ق س ل س ر زمانی شعیری لای عارف کوردی شاعیر ب ک م.

دو و چوون

چوونی ی ک م : چوون ب ن و اتا و پ یام ل گ گ ی د ر ب ی ن و گوزارشت شعیری کان و.

ل دوو تو ی ئ م ک شعیر دا ب خو ن ر ئاسان نی ب توان ت دوو کات و وس ر د می جیا وازی نووسینی شعیر لای عارف کوردی شاعیر ببین ت و بیان ناس ن ت و؛ م گ ر ک س ک یان خو ن ر ک ل ن زیک و شاعیر

بناسټ تيان ئاگادارى مټرووى نووسىنى شيعرى شاعير بټ. (۲) چونكى
شيعر سټرټاكانى شاعير زټربټيان شيعرى كرټكارين و هټټگرى
بټيامى شټټشگټرانټ و كټمټنستين.

ئاياره..

بټرژوا گوټ گره!

لټره بټيان لهوټ

كټتهره شىكاگټين

(ئاگرين؛ شټرشين

شټشى كټپهسټن)

له ټووى تټناكوژټن

ژيله مټين؛

په نگرين.

هټتاوين تټټټسټن. (۳)

عارف كوردټى شاعير خټيشى وټك ماركسيستټك هټوټى داوټ لټگټټ خټى و
شيعر و خوټنټر ټاستگټ بټت. هټربټيش بټوپټټى سادټى بټټام
ټاستگټيټوټ گوزارشتى لټ هټستټ چينا يټتيټكټى كردووټ. لټشيعرى بټ
شا پوورټكان دټنووسټت :

شا پوره كان بوون به مټم و

كټليته تاريكه كانيان ټووناك ده كرده وه و

ئهم تونټټه يان بټ ئټمه جټهشت

ئټمهش. له مټ ئټقيا نووسى كپ بوون و مټينټى و نايټكسان يټ

چراين و هټر وټكو ئټوان ټاوى تاريكا يټ دټنټين

وټكو ئټوان سروود بټ زگارى ئينسان

بټ دادټروټرى ژين دټټټين. (۴)

ئيتر ئټم بيروباوټټ ئينسان يټى شاعير هټر تټنها لټ شيعرټكدا
قټتيس نابټت، بټټكوو سټردټكټشټت بټناو ژمارټيټك لټ شيعرټكانى. (۵)
زمان لټم شيعرټ كرټكارىيانټى شاعيردا ټاستټوخټ و سادټ و ساكارټ،
بټټام تټژيټ لټ هټستى ئينسان يټى و شټټشگټرانټ. دټربټينټ شيعريټ
چينا يټتيټكان و گوزارشتټ شټټشگټرټكان باټادټستيان بټسټر زمانى
شيعرټكاندا هټيټ و توانيويانټ شوناس بټ زمانټ شيعريټكټ بدټن.
هټموو ئټم ئيشكردناټش (هټټبژاردنى وشټ، سټرواى گونجاو، جټغد
كردنټ سټر بابټت) لټناو زماندا ټوويانداوټ. چونكى وټك ماركس
دټټټت : "بټرټكټكان بټجيا يان لټدټرټوټى زمان بوونيان نيټ" (۶)
ئټم ئټو گټشټنيگا و تټټوانينټيټ كټ ماركس دټيخاتټ بټردټستمان كټ
دټتوانين بايټخى زمان و تټنانټت نووسين و بټچوونټكانيش لټ هټناوى
زماندا بټينين و بخوټنټينټوټ. هټزى گوزارشتى زمان دټتوانټت نټك

تەخزەنراو (شەخەر، بۆلگەن، کەلەن، کەنەزەن، کەپر،
 مەشکەزەن، چارەک، سەردوولکە، تەزبەج.. تاد)
 پرسپار لەسەر دا ئوولە کە ئایا تا چەند ئو وشانە لەگە
 ئاوگەکانی نەو گەمەگەدا دێنەو؟ بەچی شاعیر پەنای بردەتە
 بەرد چەندین دەستەواژەی سەردەمی فێودالی؟
 پەتی زوڵم چەند ئەستوور بە

شەخەری جیە کەنە سا دەپسێنە. (۹)

ئەم دزاینەیی زمان بەمجەری لەم کەشەیرەدا نمایش کراوە، بەگومان
 کاریگەری دەبەت بەسەر کەمەنگەردنەوی کەشکردنی خوێندەر بە دەق
 شەخەریکان. ئەمەش دەرخی ئوولە کە زمانی شەخەری لای شاعیر ئو
 گەنە جەوھەرییە بەسەردا نەهاتوو کە دەبوو بەسەریدا بەت.
 لەبونیادی زمانی شەخەریکانی عارف کوردە تەکچەژانەک دەبینرەت. ئەم
 تەکچەژانەش لە زمان پەییوستە بە بەرز و نەمبوونەوی ئاستی ئومەد
 و شەبەیی، یان وردتر بەمەنگە پەییوست بەت بە بەرز و
 نەمبوونەوی دەخ و ھەلومەرجە شەخەریکان و گوزارشتکردن لەو
 ھەلومەرجە.

ئەنجام

سەرەنجام لە ئاکامی خوێندنەوی ئەم کەشەیری شاعیر دەگەین بەو
 ەیی کە نووسەری وشەکانم بەسەر بەی پایزەو، سەربەری
 ھەوێکانی لەبەری زمان و بونیادی زماندا، بەمەشتا
 نەیتوانیو زمانی شەخەری تەریب بە گەشە سەردەم بەسازنەت. بەی
 بەبەوی من شاعیر لەبەردەم ھەبژاردنەکی سەختدایە. یان ئوولەت
 درێژ بەم زمانە ئەستای دەدات کە سەرەنجام نە ناتوانەت گەشە
 بکات، بەکو لەوانە یە توانا شەخەریکانیشی تووشی سستی و
 لەبارچوون بکات. وەیان ئوولە تا ئاوگەکانی چەنایەتی لە بونیادی
 زماندا دەسازنەت و لەووشەو تەکانە شەخەریکانی دەدات و بەرەو
 پەشەو ھەنگاو پە لە داھەنەکانی لەنەو بزووتنەوی شەخەری
 رادیکالی کوردیدا دەنەت.

عەبدولسەمان (مەشخە)

ھۆزەیرانی ۲۰۲۲

سەرچاوە و پەراوەز :

(۱) وشەکانم بەسەر بەی پایزەو، عارف مەمەد کوردە چاپخانەیی
 ئافەستا کەکووک چاپی یەکەم ۲۰۲۱.

(۲) سەرەتای پەییوندی ئەدەبی نەوانمان دەگەتەو بە ساڵی ۱۹۸۸
 کە شەخەریکانی ئەم شاعیر (بولبولی کارگە) لەژەر ناوی (نەزاد) لە

گه قارى ا بر ئرگانى حلقى ئىدىبانى كىم نىست بىا و كىردى. لى
دىيى نى و دى كىنىش شاعىر كى شىعرىكى دىستىنوسى بى ناردىم و منىش
دواى خو نىدىنى و بى كىمى سى سى رىنج بىم ناردى و ئى وىش و كى
ئىلتىزام و نىزگىرتى لى شىعر و بى چوونى كانىم، دىستىنوسى كى بىاوى
نى كىردى. ئىدى لى و دى مى و ئى و بى يى و ندىيى ئى دى بىيى بوونى هىيى تا
ئى و بى سى پار هى و م لى گى دى كى شىعرى كانى كى بىكا تى و لى
كىت بى كىدا چاپىان بىكا، ئى و بى بو ئىم كىت بىيى لى هىا تى بى رهىم.

(۳) و شى كانىم بى سى رى بىاى پاىزى و ن عارى مى دى كوردى چاپخانى
ئا فىستا كى رىكووك چاپى يى كىم ۲۰۲۱ لى پى ۸۸.

(۴) هى مان سى رى چا و بى پى شوو لى پى ۹۶.

(۵) بى نموونى شىعرى كانى (كاتى بىيى نى بوو، هى و رى ئىستا ئا و
دانادات، بى ئى وانى لى غورى بى تدا ئى زىن، و فالىك بى ها و ئاراس،
ماسىح، كوانووى كى بى خى مى ش، و . تاد)

Karl Marx, Jon Elster “Karl Marx: A Reader”, p.53, Cambridge
(Press(1986 (۶)University

(۷) و شى كانىم بى سى رى بىاى پاىزى و ن عارى مى دى كوردى چاپخانى
ئا فىستا كى رىكووك چاپى يى كىم ۲۰۲۱ لى پى ۱۳۷.

(۸) هى مان سى رى چا و بى پى شوو لى پى ۱۰۰.

(۹) هى مان سى رى چا و بى پى شوو لى پى ۱۰۲.

ئىرادى جى ما و ر لى ئاىندى شىرشى ئىرا ندا . . عوسمانى حاجى مارف

بى ئىرادى كىردى ئىنسانى كان لى پى كهاتى و خى سى تى كانى سىستىمى
سىرما يى دارى، بى و مانا يى ئىم سىستىمى ئىنسانى كان ناچار دىكا
كىشبن بى بازى كى تا هىزى كارىان بىر شى، كى كارانىش تا
بىوانى هىزى كارىان و كى كا لى لى بازاردا ساغ كى نى و، و بى
ناچارى بى سى وى ژىيانىان دابىن بىن، لى نا و بازى
سىرما يى دارىدا، هىچ هى بىزاردى يى كىان نى كى ئارزوو دى كىن يا
دىتوانى چ كى رىك ئى نجام بىن. !، بى كو كارو مامى سى كى كار كى

سرمایه‌داران پلویستیانه به‌یار ددات کرکاران ددب‌ت چ کارک بکن، وات چارنوسی بژوی کرکار لژر سایو و حم‌تیمام‌وی بازارادای، نک ئیرادو خواست و ئارزوی کرکار خ‌ی. ئم‌ش‌ئو و پ‌ی به ئیرادکردنی ئینسان‌کان ک دچ‌ئ‌ ناو ق‌ابی چوارچ‌و‌ی‌ک‌و، ل‌ ه‌ر شو‌ئ‌کی دنیای پ‌یو‌ندی‌کانی بره‌مه‌ن‌انی س‌رمایه‌داریدا ب‌ت ب‌ئیراد‌یی ئینسان‌کان و ق‌بو‌کردنی کاری ن‌خواراو د‌کات‌ حا‌ت‌کی دیفاکت‌، ه‌رب‌ی‌م "ئازادی" ل‌ناواختی ک‌م‌گ‌ی س‌رمایه‌داریدا، تاب‌یی وو‌ش‌ی‌کی ز‌ر پوچ و ناب‌ج‌ د‌م‌ن‌ت‌و، د‌ست‌واژ‌ی "ئازادی" ل‌ب‌رد‌م ن‌بونی ئیرادو خواست ب‌ ه‌ب‌ژاردنی کارو ژیان و گوز‌ران، ل‌ب‌رد‌م چ‌وسان‌وی ئینسان ل‌س‌ر ئینسانت‌ها مانای ئازادی ب‌ بازارو مام‌‌کردن ب‌ ه‌زی کار ل‌ل‌این س‌رمایه‌داران‌و. ب‌م ج‌ر‌ش گ‌ان‌وی ئیرادو شک‌ی ئینسان ت‌ها ل‌ گ‌ی ه‌و‌شان‌وی پ‌یو‌ندی‌کانی بره‌مه‌ن‌انی س‌رمایه‌داری و بازار‌ک‌ی‌و د‌ست‌ب‌ر د‌ب‌ت و مانا پ‌یداد‌کات.

ه‌ر ل‌م ئاراست‌ی‌و د‌توانین ب‌ین د‌س‌‌اتی سیاسی ل‌ ک‌م‌گ‌ی س‌رمایه‌داریدا ل‌ ه‌ر ف‌رم‌ک‌دا ر‌نگ بدات‌و، ئ‌و مانا و ئامراز‌ی‌ ک‌ ب‌ئیرادکردنی ئینسان‌کان ع‌م‌لی و ب‌رج‌ست‌ د‌کات‌و. د‌س‌‌اتی سیاسی ل‌ ه‌ر شو‌وازو ف‌رم‌ک‌دا ل‌ل‌این چینی ب‌رجوازی‌و ک‌ک‌خ‌راب‌ت و دام‌ز‌راب‌ت ت‌ها ئ‌و د‌زگای‌ی‌ ک‌ د‌ستورو یاساو ب‌یار‌کانی با‌اد‌ستی ک‌م‌ین‌یک ب‌س‌ر ز‌رین‌ی ک‌م‌گ‌‌دا ب‌ ه‌ند و‌رد‌گر‌ و کاری پ‌د‌کر‌ت.

م‌ترسیدارترین شو‌وازی‌ش ل‌ ج‌ر‌کانی د‌س‌‌اتی ب‌رجوازی ب‌ زی‌تر ب‌رج‌ست‌کردن‌وی ب‌ئیراد‌یی و گ‌ش‌گیرکردنی خ‌ک ب‌ د‌وریان ل‌ ه‌و‌انی سیاسی و د‌س‌‌اتی سیاسیدا، ئ‌و ج‌ر‌ی‌ ل‌ د‌س‌‌ات‌ ک‌ ئاید‌ل‌ژیاژی‌ک د‌کات‌ ه‌مای پ‌ر‌زی ب‌ د‌و‌ت و پاراستنی د‌س‌‌اتی سیاسی، جا ئ‌و ئاید‌ل‌ژیا‌ی‌ ه‌رچ‌یک ب‌ت ئاینی ب‌ت یا ن‌ت‌و‌یی، ت‌ائیفی ب‌تیان گ‌زی ...جیاوازیان ل‌ اد‌ی ب‌ئیرادکردن و چ‌وسان‌وی کرکاران و ز‌حم‌ت‌ک‌شاندا ناب‌ت و چ‌ندین پاساو د‌ک‌ن‌ مای‌ی ر‌سمی‌ت‌دان ب‌ چ‌وسان‌وی ئینسان ل‌س‌ر ئینسان.

ل‌م س‌ر‌ت‌ای‌و د‌م‌و‌ت ب‌چ‌م‌ ناو ج‌ر‌ک ل‌د‌س‌‌اتی سیاسی ک‌ ۴۳ سا‌ ک‌ماری ئیسلامی ل‌ ئ‌ران پ‌ی‌وی د‌کات، د‌س‌‌ات‌ک‌ ک‌ ب‌ ه‌یچ ج‌ر‌ک مانا و فرس‌تی ب‌ ئیراد‌ی ئینسان‌کان ن‌ه‌شت‌و‌ت‌و، د‌ز‌خ‌کی و‌های ب‌ دان‌یشتوانی ئیران ه‌ناو‌ت‌ گ‌، ک‌ ه‌یچ ج‌ر‌ ماف‌کی ب‌ ژنان و مند‌ان و کرکارو ز‌حم‌ت‌ک‌ش تیا ب‌ س‌می ناس‌ر‌ت، ئاینی ئیسلام و م‌زه‌بی شیعیان کرد‌ت‌ ئاید‌ل‌ژیه‌کی

پیراز بـ لـ قاـبدانی ژیان و گوزـرانی تـواوی دانیشـتوانی ئـران،
کـسـرکوتی ئیرادـوهـموو بـمافیـک و بـرخوردی نائینسانی بـ حوکمی
کوتـک و سـدار دـسـپـنـرـت.

هـژمـنی و دـخالـتی دـسـاتی کـماری ئیسلامی لـ تـواوی ژیان و
گوزـرانی ئینسانـکاندا چوارچـوـیـکی و هـای فـراهـمـهـناو کـ
هـموو جومگـکانی ژیانی خـکی کـنـتـرـکردو، هـرلـ پـشاک تا
خواردن و بگرـ پـیوـندی کـمـمـایـتیـکانیشی لـخواست و ئارـزوو
ویستی خـک داماـیو، هـموو ئـمانـو زیاتریش بـمانایـک تـعبیر لـ
مامـی ئـوپـی بـئرادـکردنی ئینسانـکان دـکات، کـ تـنها لـ
پـناو ئـو دایـک دـبـت ئـران و کـمـمـگـیـکی سـرمایـداری، کاری
بـکرـی هـرزانی تـدا بـیوـبـرـت، واتـ ئاینی ئیسلام
نایدیـلـژیا یـک دـتوانـت بـکاربـهینـرـت بـ رـخساندن و سـپاندنی
هـزی کاری هـرزان، بـ سـپاندنی بـئرادـکردنی ئینسانـکان،
بـسـپاندنی دـسـاتی کـمینـ بـسـر زـرینـی کـمـمـگـدا، واتـ
دینـک گونجاو بـ دـسـاتیـکی سیاسی کـدـستکراو یـ بـداندان
ترینشـواز تـعبیر لـ خـی بکات، هـر بـیـروخانی کـماری ئیسلامی و
جیایی دین لـ دـوـت و پـروـردـ پـداویستیـکی حـیاتی و گرنگ و
هـر ئـستایـ بـ دانیشـتوانی ئـران.

تـنها گـا بـزگار بوون لـم بارودـخ پـردـهـمـایـنـ لـو بارودـخ
و ئایدیایانی بـئرادـکردنی ئینسانـکان بـرجـستـ
دـکـنـو، هـوـدان و کارکردن و خـبات بـ گـانـو ی ئیرادی
ئینسانـکان بـ بریاردان لـسـر دیاریکردنی چارـنوسی خـیان و
بـیاردان لـسـر چـنیـتی ژیان و گوزـرانی خـیان. ئـمـش تـنها
لـی جـگیربونی دـسـاتیـکـو یـ مانا پـیدا دـکات کـ تـعبیر لـ
زـرینـی دـنگ و دـوری خـک بکات، دـسـاتیـک کـ تـعبیر لـ
دـورودـخالـتی استـوخـی خـک بکات، بـمانایـکی بـرجـستـتر واتـ
دـسـاتی شورایی.

دـسـاتی شورایی دـتوانـت ئـو دـسـکـو تـبـت بـ بـشـریـت، کـ
تـواوی زـرینـی خـک لـهـر شوـنکی دنیا دا بن، دـبـتـتـعبیر بـت
لـو ی کـ ئینسانـکان بـ ئیرادی خـیان بـیار دـدن لـسـر ژیانی
ئابوری و سیاسی و کـمـمـایـتی و فـرهـنگی خـیان، دـسـاتی شورایی
لـگـی ئیرادـیـکی شـرـشگـرانـی جـماوـریـو بـدـست دـت کـ نـفی
هـموو جـرـ نمونـیـکی دـسـاتی بـرجوازی و سـرو خـکی بکاتـو.

خرـشان و اپـیـینی جـماوـری بـ وـستانـو لـ بـرامبـر دـسـاتی
سیاسیدا و بـروخانی هـر جـر دـسـاتیـکی سیاسی کـ پارـزـری کاری
بـکرـ و خاوـنداریـتی هـکانی بـرهـمـهـنان، ئـو ساتـوخت و
هـنگاو یـ کـ جـماوـری تورـو ناـازی دـیانـو تـرـی شـکی ئیرادی

خـيـان بـگـيـنـنـد، هـر بـم مـا نـا يـ خـرـشـان و اـپـيـنـد
جـمـا و رـيـكـا نـي خـلـكـي ئـرـان ئـو هـنـگـاو پـشـو و يـك دـيـانـو و يـت
شـرـشـك بـرـپـا بـكـن تـا كـ تـا يـي بـ بـئـيـر اـدـكـر دـنـي ٤٣ سـا بـيـان بـسـنـد،
ئـم خـرـشـان هـنـگـاو و بـرـو شـرـشـك لـپـنـاو بـدـسـتـهـنـان و
جـگـيـر كـر دـنـي ئـيـر اـدـي خـلـكـي ئـرـان، بـيـدـبـت سـر بـخـي و شـكـي
ئـو ئـيـر اـدـي تـو و پـارـزـا و بـت، پـارـزـا و بـت بـو مـا نـا يـي
پـو يـسـت بـر بـو بـگـيـر تـك هـيـچ هـز و لـيـنـك نـتـوانـن لـنـاو ئـم
خـرـشـان جـمـا و رـيـدـا كـار يـ پـا و اـنـتـي و سـر و خـلـكـي بـهـر پـاسـاو
بـيـا نـو يـك ئـنـجـام بـدـن و بـسـنـد، هـر هـز و لـيـنـك گـر دـيـانـو و
بـنـد بـشـك لـمـبـز و تـو و شـگـو و يـ جـمـا و رـيـد، پـو يـسـت پـشـو خـت
پـا بـنـد بـت بـمـر جـي پـارـاسـتن و پـيـگـيـر بـونـي ئـيـر اـدـي خـلـكـي بـ دـو و
دـخـالـتـي رـاسـتـو و خـيـلـد سـا تـي سـيـاسـيـدا، پـا بـنـد بـت بـ جـگـيـر بـونـي
دـسـا تـي شـو رـا يـيـو.

هـر هـزـك لـم چـو اـر چـو و يـ دـر بـجـت كـ لـدـر و يـ ئـيـر اـدـي خـلـكـي و
دـسـا تـي شـو رـا يـي هـز مـنـي هـز كـي بـكا تـم بـنا، بـمـا نـي ئـو و دـت
كـ جـار كـيـتر بـ جـر كـيـتر يـان بـگـا يـ كـيـتر لـبـار يـ عـمـلـيـو و ئـو
هـز هـو دـدـات بـ بـئـيـر اـدـكـر دـنـو و يـ خـلـكـي ئـرـان و دـبـتـي هـز كـي
دـر بـ شـرـش.

ئـكـز لـر يـتـي زـمـن . شـيـعـري: عـبـدو سـا مـان (مـشـخـو)

زـو و زـو و مـز نـد يـ فـيـن دـكـم
فـيـن بـنـو و كـتـبـكـي پـ لـ و نـد يـ شـا عـيـر كـي سـعـلـو
فـيـن بـلـو اـر خـيـا يـ تـز اـو يـ قـر اـغ و و دـا و
فـيـن بـنـو و كـلـونـي دـر گـا يـ پـرسـ سـر سـر كـان
چ پـا نـتـا يـيـكـ فـيـن و خـتـي بـبـا يـ عـشـقـو
شـيـعـر . شـيـعـر كـتـب بـسـر دـكـا تـو .
چـنـد جـوانـن و خـتـي خـيـا دـجـتـي بـر دـم
دـر و اـز يـ و شـ غـمـبـار كـا نـي بـو و
ئـا يـ لـ فـيـن . چـنـ مـز نـد يـ شـيـعـر دـكـا بـ مـز زـي خـيـ!

هـوركان لـ ئاسمانى شارو زووخاويان لـ دـ بار
 دارگـا وـرـمى گرت
 ووبار شيلـى ئيرـى شت
 تابلـى كى تا بـى غـمگين بوو هـ تاو
 زنجيرى پانتـى كـى نـ بـستبوو
 مانگ و ئـستـرـكان بـدزيـو و پـى پـدـكـنين!
 *

هيچ شتـك هـندـى بـ فرـش ناچـتـو
 وختـ لـمـوعيدى توانـو وـى خـى دوا ئـكـو
 تـ نانـت پاساريـكـانـش كـ گـروويان
 بـهـ ناسـى مـرفـ تـنگ دـ بـ
 جريوـيان خامـش دـ بـ.
 *

كـس نا توانـ كـوتنى نـوان شيعر و شاعير تـبـگات
 مـگـر خـى يا كـى چـتوون بـدزيـو و
 لـپـناو كـلـنى كاتـدا گوـى لـيان هــختـبـ!
 *

شيعرم جاران مـلـكى تـريوو بوو
 تا بـ سـربـست و تيژـو بوو
 هـموو ئـژـ بـ ئاسمانى نـهامـتى هــدـفـى و دـنيشتـو
 وختـ بـنى گوـاوى نـو وـشـى دـمى شيعرميان كرد
 باـيان بـست و وتيان باسى سياست و و سـشياميزم و ئازادى و
 تادوايى مـكـ
 خـت خـريك بـكـ بـ ئيشـو
 لـو ساتـو و قـسيدـى پـ ئومـديان برد برد
 هـر بـ ئومـدـكانى دـى خـى با بـستيان كرد
 بـ شـرابى ئـشـكـنجـ و خـمى تـنيـايى خـى مـستيـيان كرد
 ويستيـان شيعرم بـكـن بـ پـند
 بـمـ لـ دـى خـكـيدا گـرانى بـ دادپـروـرى ئينسان دـچـ و
 وـشـكانى بـ ستـم بوو بـ كـتوبـند.

مانگرتن و ناا زایه تییه کان له تورکیا به زیادکردنی کره و مـــــووچه له به رانبه ر به رزبوونه وهی هه اوسانی پار *.. و: زاهیر باهیر

نوسینی : Hassan Yildirim

19/09/2022

و: زاهیر باهیر

مانگرتن و پرتهسته کان به کره زیاد له تورکیا لهگه زیادبوونی هه اوسانی پار لهگه شه دایه. ملیه نان کهس له تورکیا له هه ژارییه کی قوو له دا دژین و به دابینکردنی بژهوی ژیانیه له مملانه یه کی گه وره دان، له کاته کهدا نرخه خه راک و وزه به به رده وامی له به رزبوونه وه دایه و هه رشکردنه سه ر باروده خه ژیانیه چینی کره کارانهش له زیادبوونه دایه.

له مانگی ئابدا ته ژه فهرمی هه اوسانی دراوی سا له نهی تورکیا به 80% به رزبوونه وه. هه که خراوی ENAG که هه که خراوه کی سه ره به خه ی ته ژینه وه یه، هه اوسانی دراوی تورکیای به ته ژه ی 181% ته مار کردوه. به گوهره ی ما په یه ئابووری بازرگانی، هه اوسانی فهرمی دراوی تورکیا له په یه چواره می جیهان دایه له دوا یه زیمبا به ی، سه دان و سووریا وه.

به رزبوونه وهی هه اوسانی دراوی تورکی به شه که له به رزبوونه وهی نرخه کان له جیهاندا که به هه ی چاپکردنی به رفراوانی پار له لایه ن بانکه ناوه ندیده کانه وه له سه روبه ری په تاه که فید- 19 دا له سه رانه سه ری جیهاندا به یارمه تیدانی سوپه ر ده وه م نه ده کان هه ره وه به هه ی شه ی نات و وه سیا وه له ئه کرانیا خراپتر بووه. هه ره ئاواش به هه ی سیاسه تی دارایی حکومه تی ته جبه ته یب نه رده غان سه ره که که مار وه که به رگری له قازانجی که مپانیا زه به لاهه کان له سه ره حسابی په داو یستیه سه ره تاییه که مپانیا یه تییه کان ده کات زه ر خراپتر بووه. چینی ده سه له تدار باری سه ره کی قه یرانه که ی به سه ره چینی کره کاراندا

سپاندوو، له کاتېکدا بڼه‌های لیرې تورکی له داب‌زیندا بڼردوام، هاوکاتیش بزرېوونوې بڼردوامی نرخي ه‌موو کاکانیش ب تايېت پډاويستیې س‌ر تايېکان له بزرېوونو دایې. ب‌م ه‌کارې توانای کېنی کرکاران ت‌نانت ب زیادېوونی مووچ‌شیان‌و ه‌شتا ب بڼردوام له خوار ه‌اوسانی دراو‌و ه‌رس د‌ه‌ن‌ت، تا ئ‌و ا‌د‌ی‌ی “سنووری برس‌تی” خ‌رجی مانگانې خ‌راکی خ‌زان‌کی چوار کېسی له تورکیا زیاتر له لانی کېمی مووچ کې له مانگی ت‌موزدا ب ټ‌ټ‌ی کېمتر له 30% زیادی کردوو و گ‌یشتوو ت‌ 5500 لیرې تورکی .

ک‌نفید‌اسی‌نی س‌ندیکاکانی لای‌نگری حکوم‌ت، تورک-ئیس، ایگ‌یاند داهاتی ح‌دی ه‌ژاری، وات‌ ئ‌و ب‌ پار‌ی‌ی دانراو وپ‌و‌ر ب ا‌د‌ی ه‌ژاری، له کېتایی مانگی ئابدا ب 22 ه‌زار و 440 لیر بزرېوون‌و و ا‌د‌ی برس‌تی (خ‌رجی مانگانې خ‌راک ب خ‌زان‌کی چوار کېسی) ب 6 ه‌زار و 890 لیر ه‌کشاو.

لانی کېمی مووچ بوون‌ ت‌ ت‌ک‌ای مووچ‌ی ملی‌نان کېس له تورکیا. ب‌پ‌ی راپ‌رت‌کی مانگی کانوونی دوو‌می 2021 ی ک‌نفید‌اسی‌نی س‌ندیکاکانی س‌ر ب ټ‌پ‌زسی‌ن، دیسک، 64% س‌رج‌م کرکارانی تورکیا (12.5 ملی‌ن کرکار) له‌س‌ر لانی کېمی مووچ‌ن یان کېم‌ک زیاتر، ه‌رو‌ها له س‌دا 70 کرکارانی ک‌رتی تايېت مووچ‌یان ت‌نیا لانی کېمی مووچ‌یې.

س‌ر‌ای ئ‌و‌ی س‌ر‌و 3.4 ملی‌ن کرکار (18% س‌رج‌م کرکاران) داهاتیان کېمتر له لانی کېمی مووچ، ز‌رین‌ی ز‌ریان پ‌نا‌ر و کرکاری کېچ‌رن کې ووب‌ووی چ‌وساندن‌و‌ی د‌ندان بوون‌ت‌و. ب‌پ‌ی راپ‌رسی‌ک کې له مانگی ئازاری رابردوودا له‌لای‌ن ج‌معی‌ی مافی ب‌کار‌راند‌و ئ‌نجامدراو، له 90% دانیشتوانی تورکیا له‌ژ‌ر ه‌‌ی ه‌ژاریدا د‌ژین.

ملی‌نان کرکار تا د‌ت ناتوانن س‌ر تايیت‌رین پډاويستی‌کانیان دابین بک‌ن. له ش‌ش مانگی ی‌ک‌می ئ‌مسا‌دا ژمار‌ی ئ‌و خ‌زان‌ی کې ت‌نها ب هاوکاری و کېم‌کی کېم‌ای‌تیان‌ توانیوان ب‌پ‌ری کار‌بايان بدن ب دوو ملی‌ن و 300 ه‌زار کېس بزرېوون‌و.

له ن‌وان و‌اتانی ئ‌ندامی ټ‌ک‌راوی هاوکاری و گ‌ش‌پ‌دانی ئابووریدا، تورکیا له ماو‌ی س‌ای ا‌بردوودا ز‌رت‌رین بزرېوون‌و‌ی نرخي وز‌ی ب‌خ‌ی‌و بینو. ب‌پ‌ی ئاماری ی‌ر‌نیوز، نرخي جومل‌ی

غازی سروشتی لہ کمپانیای دہلوی تی تورکیا (بہ تاس) بہلوی ٹری 1330% بہرزبوونہ تہو۔ ٹیم بہرزبوونہ وہی بہلوی ٹری 997% لہسہر بہشی پیشہ سازی و بہکارہنہ رانی، ہہروہا بہلوی ٹری 216% بہ بہکارہنہانی لہ لاین دانیشٹوانہ وہ کارایی خہی داناوہ۔

لہ 1ی ٹہیلولہ وہ نرخہ غاز بہلوی ٹری 20.4% و نرخہ کارہ باش بہلوی ٹری 20% لہ سہر خہزانہ کان بہرزبوونہ تہو۔ لہ کاتہکدا ملیہ نان کسہ پرسیار دہکن کہ چہن دہتوانن لہم زستانہ دا ماہہکانیان گہرم بکہنہ وہ۔ ہہروہا جارہکی دیکہش لہ کارگہ پیشہ سازیہکانیشدا غاز بہلوی ٹری 50.8% و کارہ با بہ 50% زیادہ کردوہ، ٹہمہش دہریدہخات کہ بہرزبوونہ وہی نوہی نرخہ وزہ نرخہ نزیکہی ہہموو کاہکان بہ ہداویستیہ سہرہ تاییہکانیشہ وہ بہرزدہکاتہ وہ۔

لہ بہرزبوونہ وہی ہہاوسانی دراودا، زیادہوونی مووچہ زہر بہ خہرایی کاریگہری خہی لہدہست دہات۔ ” لہ مانگی تہموزدا لانی کہمی مووچہیان بہ بہی 1250 لیرہ بہرزکردہ وہ۔ ٹہمہ گوتمان شتہکی باشہ بہہام دواتر ہہموو شتہکی دیکہ زیادہ کردوہ۔ “ کرہکارہکی کانزا لہ ہاس چہلیک بہ ٹہنامہی ٹہفرہنسہلی وتووہ۔

لہلایہکی دیکہ وہ، نورہدین نہباتی، وہزیری دارایی و وتہ بہلوی رصہی بانکی تورکیا، بہ شانازی و خہہکہشانہ وہ دہتہ: ”سہرہای ٹہم پہشہاتانہ، کہ بہ دہستہ وہردانی ووسیا لہ 24ی شوبات دہستیہ کرد و بہردہوامہ تا ٹہستا، کہ لہ جیہاندا کاریگہریہکی بہہلوی لہسہر کہی گشتی ہہبوو بہہام تورکیا سہرکہوتنی بہرچاوی بہدہستہہناوہ۔ “ بہپہی ٹامارہکانی دہزگای ہہکخستن و چاودہری بانکی (BDDK) قازانجی کہرتی بانکی تورکیا لہ شہش مانگی یہکمداد بہلوی ٹری 400% زیادہ کردوہ بہ بہراورد بہ ساہی ہہبردو و گہیشٹووہ تہ 169 ملیار لیرہ۔

لہگہ چہکردنہ وہی دژہ شہہشی کہمہہایہتی لہ لاین چینی دہسہہتدارہ و ہاتنی پہتای کہرنا و شہہی ناتہ لہگہہ ووسیا لہ ٹہکرانیا، ململانہی چینا یہتیش چہتر دہہتہ وہ۔

شہپہلی مانگرتنہ کہویہکانی مانگہکانی یہکمی ٹہمساہ لہ مانگی ٹاہی ہہبردو وہ ہہلوی خہی وہرگرتہ وہ و وزہی پہداوہ۔ لہ چوارچہ وہی پہرہسہندی ہہادیکالہوونی کرہکاراندا، کرہکارانی TPI Composite و Standart Profil توانیان کہمپانیکان و سہندیکاکان ناچار بکہن بہ کردہ وہی وکہ-ئاوت (جہرک لہ مانگرتنی بہ کہمہہ لہ وہستان لہ کارکردن، بہدہر لہ خواستی سہندیکاش، داواکاریہکانیان قبوہ بکہن۔ ہہروہا لہ مانگی ٹہیلولدا شہپہلہکی مانگرتن و ناہزاییہتی نوہ دہستی پہکرد۔ یاریدہدہری پزیشکی نہخہشانہکانی زانکہ لہ 15 و 16ی ٹہیلولدا لہ سہرتاسہری وہات مانیان گرت، دواہ ٹہوہی کہ لہ

“سای نوی پار پدانی زیاتر” بد رکران و ئوانی ن گرتو. له و زار تی ت ندروستی به زیادکردنی مووچ ی زیاتر ئ مساه پزیشکان و کارم ندانی تری ت ندروستی له تورکیا چ ن دین جار له س ر ئاستی و بات مانان گرتوو.

هاوکا تیش 562 ه زار کر کاری شار وانی به گر بستی لاول کی و و ختی له س رانس ری تورکیا داوای گ ر ن تی کردنی کار کانیان به گشتی دکن، واتم ببن کر کاری ئ و شو ن ی ک کاری له دکن نك له گای گر بستی و. له س ر بانگ وازی کم م ی کر کارانی گر بستی لاول کی شار وانی (TABIB)، کر کاران ئی ی کش مم له ئ نق ر خ پیشان ندان کیان ک خست. ئوان داوای د نیایی کار و ه و شان دن و ی خان نشینی ئجباری و زیادکردنی مووچ به گو ر ی ئی ه اوسانی است قین ی دراو و و رگرتنی پار ی پاداشتی 52 ئی دکن کم به ه موو کر کارانی ک رتی گشتی د درت. ت نان ت مام ستایانی قوتابخانه ئ هلیه کان کم به کمترین مووچ و به گر ن تی کار دکن، له بزوتندان و داوای مووچ ی کی بن ت ی ی کسان به مووچ ی قوتابخانه حکومیه کان دکن. ه رو ها مام ستایانی قوتابخانه حکومیه کان ذرای تی ” پیش ی مام ستای تی/ ف ر کردن به یاسا”، دکن کم پاب ندیان به ئ نجامدانی تاقیکردن و و ملکه چی “پلیکان ی پیش/ کار” دکات.

پارتم به ر ژواریه ئ پ زسیه ن کان به س ر کای تی پارتی گ لی کم ماری (جه ه پ) که خن له حکوم تی ئ رد غان دکن له س ر ت چووی ژیان واتم گرانی ژیان، به ق د ئ و پارتم د س ه اتدار کم که ن تر ی شار وانیه کان دکات، دوژمنای تی چینی کر کار دکن. له م دوا ییان دا ی ماز بویوک رسن، س ر کی شار وانی جه ه پ له شاری ئ سکش هیر، ئ و کر کارانی کم داوای به رز کردن و ی پار یان کردوو، س ر ز نشت کرد و به “ئیستفازیی” ناوی بردوون و ه ه ش ی د ر کردنیان دکات.

کر کارانی شار وانی کادیک ی کم له لاین جه ه پ و شار وانیه کم به و د برت له ئ ست نبو به ه ی نه گ یشتن به کک و تن له دانوستانه گر بستی کان کم دوو ه زار و 300 کر کار تیدا به شدارن، مانگرتن دکن. . ئ گ ر س ندیکای Gene l-Is کم لای نگر و پیو ندیدار به DISK ، له ک تا خول کدا نه یانفر شت، ئ و مانگرتن کم له دوو مانگی تردا د ست پد دکات.

له سای 2021 دا مانگرتن له شار وانی کادیک بوو له سازش کی خراپی نه وان س ندیکا و خا و نکاردا، س ندیکا مانگرتن کی فر شت به

نځوې خوي کړکاران بڼو ازی بن، له ماوې نځو مانگرتن کورتډا، شاروانی گورې نځستنبو ک له لاین جڼه پڼو بڼو دچوو و نځکرم ئیمائځو سرکی شاروانی ک له لاین پارت ساخت چپکانو پشتیوانی لکراوو، هڅویدا ب کاره نانی کړکارانی ئیزاب شکنی ککرتنځوې زی و پيسای، مانگرتن ک بوستنت.

ب هې فشاری سول یمان سلو و زیری ناوځو له سر ځخراوی IBB 43 کړکار ک ب هې "لککښوې نمنی" یو له کارکانیان دوورخاون تڼو، له ئستادا له بردم شاروانیدا بردوامن له نا زای تی کانیان و داوای گڼ اندنځو یان دک

له اگ یندن کیاندا س نځیکای جڼل- ئس س بار ت ب دانوستان کانی گرېست له شاروانی کانی قزای ئیزمیر هڅداری داو له وې ک نځگری هې له چند شاروانی ک مانگرتن ه ب ت، گفتوگ و قس کردن له سر مانگرتن له ناو 294 کړکار له دیکلی، 1400 کړکار له بوجا، 1580 کړکار له برنځا و 1250 کړکار له بایراکلی بردوام.

لدوان کانی س نځیکای دیسک و جڼل- ئس جڅخت له سر پوېستی ککوتنک له گڼ خاو نکارکاندا ب ب مانگرتن دک نځو. جڼل- ئس خیانتی له د نځکای مانگرتن کانی ئم دواپی کړکاران کردوو ک د نځیان ب مانگرتن دا له زړک له شاروانی کان ک ج ه پ ب بڼوې د بڼ؛ له زړ شو نځا یارم تی س پاندنی برزبوونځوې څړیځ له کړ دکن ک زړ له خوار څړی ه ټاوسانی فرمی دراو و ی.

ئم مانگرتن و نا زای تیانه ک کرت کانی کړکاران دیک گورن ه میش بڅکن له بزووتنځوې گڅس ندوی نون تڼو یی چینی کړکاران، له ه موو شو ځک کړکاران وو بڼووی ه مان کڅ و داواکاری ب پل د بڼو ک له س رمای داری و شځو س ره دځدن، زیادکردنی مووچای ئاسایی ب څړی ه ټاوسانی است قینځی دراو ب ک تاییه نان ب زځد تچووی ژیان، ه روها ب نیشتمانیکردنی ک مپانیاکانی وز، چاودری ت ندروستی تایب ت و دام زراو پ رو برد پی کان له گڼ ک تایی هاتنی ج نځ و خ رجیی س ربازی کان.

خ بات ب ئم داخوازیانې سر و پوېستی ب ی کڅستنی ه موو کړکاران له شو نځی کاردا ه ی، له سر ئاستی نیشتمانی و جیهانی،

بەلە گۆڭدەن سەندیکای سەر بە کەمپانیای و دەوڵەت. ھاوێیەکانی
نەوێنەتەوێی کرێکارانی کەمیتەکانی کرێکاران و کارگەرانی (IWA-RFC)
ئامرازەکانی بەشداریکردن لەم خەباتە نەوێنەتەوێیەدا بە کرێکاران
دابەین دەکات.

داوا لە ھەموو کرێکارانی تەکنەشەر دەکەین پێیوەندیمان پێوێ بکەن
بە دروست کردنی ئێو و جەرگە لیژنەکان لە شوێنی کارەکانیان.

.....

*ئێمە نووسینەکی گەرمی دەربارە ی بارودەخێ ئابووری و سیاسی تورکیا
کە لە ئاستیدا ئێمە زانیارانە زەرگەرم و دەگمەنن کە ئێمە ی
خۆمانەری کورد لەی بە ئاگان .

.

لینکە ئینگلیزییەکی نووسینەکی نووسەر

<https://www.wsws.org/en/articles/2022/09/20/stri-s20.html>

سیاسەتی “فریوگەرای” لە ژێر پەردە یاسادا... پارێزەر/ لوقمان مستەفا

ھەمیشە ھەزەری سیاسەت بەرژێوێندە خەڵکەکان بەخەڵکەکان پاندەیان بەسەر
تاکەکان و کەمەگا بەگشتی، باشترین چەک کە پەنایان بە بردووە
فریودانی خەڵکی بوو، چونکە بەلای ئێوانەوە “دیمەگەجی” باشترین
نمۆنی شیوازی کارکردنی سیاسیانە بە پاراستنی بە
رژێوێندەکانیان، بە بەدەستەنەکانی ئامانجەکانیان و پاوانخوازی
دەسلەتەکانیان ھەوڵەکی زەریان خستە تەگەرلەسەرچەم بوارەکاندا.
گومانی تەدا نیە کە سروشتی ھەزەری سیاسی دەسلەتدارو
پاوانخواز لە دوا کەنتەکردنی داھات و سوپا، ئێوان ھەوڵ و کەشش
دەخاتەگەڵ بە کەنتەکردنی دەسلەتە قەزائیش. و کاتە کیش داھات و
دارایی دەبەتە چەکە بەدەست ھەزەری سیاسی و یاخود دیکتاتەرەکان و
بە سەرکوتکردن و بەدەنگکردنی کە بەرەکانی، ئێوان بەگومان ھیچ

ما نايڪ بڻندڻ ما ديموڪراسي کان و شريعتي دسات لاءِ وڌا ناهي ٿو.

ڪاٽيڪيش ياسا د بڻندڻ ڇوڪڻ بڻ دستي ديڪتات رڪڻ و يا خود هٽيڪي سياسي و، ٿو چيتر سروي ياسا لئ ٿارادا نام ٺٽ. بڻڪو سروي بڻ ٿو ياسا يان د بڻ ڪ دسات ت تارڪو وڪ هٽيان د بڻر بڻ خرمات گيانندن بڻ ٿامانج و مرام ڪاني خي. ٿو ڪاٽ زڙ بڻ سادي ياسا ڪاني ديڪ فرام ش دڪرن.

هردوي لاوازڪرني دام زراو ڪاني د وٽ، پرم سياسي ڪ دووچاري قيران د بڻ و و نوخبي ياسي و ڪاٽ ڪ ڪ نٽي سي سڇاو ڪاني داهاتي د وٽ و دام زراو ڪان دڪات و بڪاريان د هٽ بڻ مان و ل دسات تدا. ٿم ش وادڪات تادد يڪ بووني دسات تي شڪستخواردو زمين خش بڪات ب سهره ڪاني ٽمي خسم پني و ديڪتات ري و اڪشاني قيران ڪان يڪ بڻ دوي يڪدا.

چونڪ ه موو دسات تي شڪستخواردو ٿگري ٿو لڊ ڪر بارود ڪي ناساي به نٽ ٿاراو: شهي ناوخ، قيران ٿا بووري، د سٽو ڪر داني د رڪي، و... هتد. ه لپرست سياسي ڪان د توانن ل ه موو شو و ب رگ ڪدا د رڪون وڪ فريوداني خڪ و خچ واش ڪرڻ، يان وڪ س رڪردي يڪي شرانگزي شو. ل زربهي حاٽ ڪاندا، ٿم ٽاڪ ڪسان ٿگري ٿو يان ل ڪر بڻ ڪسان ڪي ديموڪرات، بڻ ڪوب پچوان و د بڻ ڪسان ڪي ه لپرست وخسم پندر ب س رڪم ڪاني خڪ و. ب ٿو و شون پي خي زياتر توندو ٽر بڪات پ ناد بات ب سياسي تي "ديماگ جي" ه ڪ خٽاندي خڪ، ب قسي بريق دارو واد و ب ڪني ناراست و فريودانيان ب ڪرڻي و وٽ ب ه هشت، رشتني فرم سڪي تيمساحي ب ن هامي تي ڪانيان و... هتد.

ب روون ڪرڻ و ي زياتري واتاي ٿم چمڪ (ديماگ جي) ب ه ل ڪاٽان يان خڪ فريودان ل ڪدراو ٿو... ديماگ جي ب و سياسي تي فريودان د ڪن ڪ ل ريگي ب ڪن و دروشي بريق دارو در و ڇاو ب ستيان ل دڪر، ج ندين پيناس ڪراو ب ٿم جمڪ، ٿو ڪسان ي ه و د ڪن ب در و فشا خڪ ب لاي خيان رابڪيشن و راستي ل ب ر جاوي خڪ بشارن و ب ناوبانگترين ٿو پيناس ي ڪ رخن گرو ڪم لناسي ٿمريڪي (منڪن) ڪردي تي د وٽ:

ڪسي ديماگ ٿو ڪسم ي ڪ ريباز ڪ دگريٽ ب رو خودي خي د زانيت گل و ن فامن) ڪ و اتا سياسي تي ديماگ جي ل س ر بڻ ماي در و ب ل ڪني ب ٽا داد ر ٿريت.

زرجار ٿو هٽ سياسي لگ ٿو و خي ڪي چ واش دڪات و ب ف وٽ ڪ ڪ باري فريوي د دات، ب ج رڪ ل ج ر ڪان غروور دي گريٽ وخ

وێك فەرهاد
 قوێنگم سواری ئێش بای زام کردوو،
 بێستوونم داوێت پێشت و
 (شیرین لێ کوێ؟
 کام گۆمی مێنگ قووتی داوی؟
 کام غێریبی ئێگای دێت دێشواتوو؟
 شیرین لێ کوێ؟
 کێی شیر و هێنگوینت بێ ناو
 جێگه لێکانی ئێم شار ئێشواتوو؟)
 وێك فەرهاد،
 وێك چێش خوێندکی گۆشێك
 برینی خێم ون کردوو،
 (شیرین لێ کوێ؟
 خێشکی ئێم شار لێ زمانی خوێن تێ ناگێن!
 خوێن بێسووتوو دائێپێشن!
 شیرین لێ کوێ؟
 کێی سواری جوانێ ماینی گۆشێ ناوێ
 ئێستێری بێریبیان ئێبی؟
 تا لێ فەرهاد نگی سنگتا
 خێشکی فێری ئێشق بێت و لێ زمانی خوێن تێ بگا؟)
 وێك فەرهاد،
 پێر بێگهرووی قوێنگهکان هوار ئێکێم:
 (شیرین لێ کوێ؟
 شیرین داد... داد... داد!)

▪ گۆفاری نووسێری کورد، ژماره (7) 1973.

دێست

تێ ئێو دێستێ
 هێرکێ کێوتم
 لێ خاکی گیر ئێبیت و دیسان بێرزم ئێکێیتوو،
 ئێو هێبێستێ
 شێوان دێی خێفێ تبارم ئێدێیتوو،
 خێشم ئێوێت،
 خێشم ئێوێت و ئێزانم

بە کام ئىجام ئىھىت و ئىمبەيتى،
خىشم ئىويت،
چونكى گيان ئى و دىستى ھىركى كى وتم
لە خاك گير ئىت و ديسان بەرزم ئىكىتى.

▪ گەقارى ئىشپىرى نو، ژمار (10) 1974.

تە ئى و خاكى مىنى جەگە ئىخىتى و تەرت ئىكىم

تە چە سا ھەم دىردىت و ھەم دىرمانىت،
تە چە سا ھەم خىنى، ھەم گریانى.
تە چە سا لە دىرپى بە سىروشونما
ھەم شىويت و ھەم بىيانى،
ئاخ! ئى و داسى لە بىنى ھەردو پىپى ووما
چە سا ھەم پىپى و شان بادانى.
فەرت كىردم.

كە شى و تارىپ.
سواری تىرىفى مانگ بم و بىم ژوانت،
كە شى و سارد و تىزرىدار بە
بىم ناخى ئاگردانت،
فەرت كىردم.

لە ئاقارى مەركى خەما فەرى او بم
خەم نەچىر و خىشم داو بم،
(ئى و فەرى نەگىكى لەنگى)

ناھەن فەرى زمانى يارى كەم بم،
ئى و چە كوزانە و ئىوارى بىكى دىرنگى
ناھەن شى وى يارى كەم بناسم و.
بە ناھەن؟

بە نەوانى دى من و دى يارى نازدار كەم
بە ھەجەى ق ئىكىن؟

بە بەغارغانى ئىسپى سەرشىپان
خون و خەى ئى ئاواتى گەردنى يارىم ئىشەلن؟
خەى شوومن!

تە لە بەر پەى خەتان ئىكىن!
خەى شوومن

ھەر لە دىرپى تە تانا ئىخەن!

بـ ھـ ندر ھـنی کورد بـ ھـ ن!
 ھـ زار ھـا گوریس ھـ خو ھـ ن بـ ھـ ت ھـ ما نب ھـ ست ھـ ت و ھـ .
 بـ سیروانی د ھـ رب ھـ د ھـ ری بیا بان بـ ھـ ن
 بـ ھـ ر کو ھـ ی ھـ ک ف ھـ ت بد ھـ ن
 ھـ زار ھـا س ھـ ر چا و ھـ ی ھـ وون بـ ھـ ت ھـ ما نگ ھـ ی ھـ ن ھـ ت و ھـ .

بـ هـ ندرـنى كورد بـن!
 بـ كـو و دـشت و دـر بـن
 بـ هـ تاو و سـبـر بـن
 بـ تفـنگ و خـنجـر بـن!
 بـ كـلاوى سـنگـر بـن!
 رـژ دـاد
 شـبا بـردـركى سـراى سـلـمانى ئـگرـتـو.
 رـژ دـاد
 هـورى سوورى شـشـى ئـجمـ و
 پـشمـرگـ هـ ئـستـتـو.
 بـ هـ ندرـنى كورد بـن!
 قـت كـو بـ كـو ناگا ، بـام
 ئـمـ بـ تـ ئـگـينـو.

▪ گـڤارى نووسـرى كوردستان، ژمارـ (5) 1982. (.....)

نووكى قـمـ بخـر ناو مـرـكـبى بيا با نـو

لـسـر گـڤـاى بـخـون تـى درـختـكا نا بنووسـ:
 ئـم زـمـينـ
 كـ هـر ئـمـى لـكـى تـى سـر برينـ،
 ئـوـندـ بارانى مـرگى پيا باريوـ.
 ئـوـندـ لافاوى خوـنى تيا هـساوـ.
 لـ هـر لاوـ
 نووكى قـمـ بخـيتـ ناو
 دـشت و شاخ و خـ و بيا بان و دـرياوـ
 تـكى خوـنى ئـم زـمـينـ
 كـ هـر ئـمـى
 لـكـى تـى سـر برينـ،
 بـمان ئـبـ بـ مـرـكـبى هـنـراوـ.

▪ گـڤارى نووسـرى كوردستان، ژمارـ (5) 1982.

گرنگی شیعر ل ڪٿي پڻ گرامی خوندا.. ڪٿي ستم خاموش

شیعر، ٿو ڏانهن گرنگ و ناسک و جوان و هٿست بزوان و پڻ لڻ سڙ و
چڙبڙخش، ڪڻ پانتايي ڪي فراواني لڻ نڻو ٿڌڻ بياتدا
داگيرکردو و گهيشتووه به ترڻڻ، لڻ ٿڌڻ بياتي مندا ٿانيشدا،
شیعر هر پلي ي ڪڻمي و ڳرگرو و پڻگي تايي ڪي ڪي هڻي و
زياتر لڻ ڏانهن ڪا نڻي تر نووسراوه.

پڻي ده مانه و باس لڻ گرنگی شیعر و ٿڌڻ بي مندا ٿان بڪين ڪڻ لڻ
ڪٿي ڪا نڻي پڻ گرامی خوندا شوڻي پڻ ڪراو ٿو و و ڌڻ خونڻ و تا
ٿاڌي ڪي باش باي ڪي پڻ ڌراو، پڻام ٿڻنگ و ڪي پڻويست نڻتوانرا پڻ
باشتريني ٿو و شیعران ٿو ٿڻ ٿو ڪٿي ڪا نڻ ڪا تايي به جيهانه
پاک و جوانه ڪي مندا ٿان نووسراپن، پڻام دانان شیعر لڻ ڪٿي
خوندا قوتا بخاندا، ڪار ڪي زڻر باش و ڙيرانهيه.

و ٿا ٿا نڻي پڻ ڪڻ و ٿو سووڊيان لڻ ٿڌڻ بي مندا ٿان و ڳرگرو و پڻ
پڻرو و ڌڻ و ڌڻ ڪڻ، چونڪ ٿڌڻ بياتي مندا ٿان هاوڪات لڻ گڻ
پڻرو و ڌڻ و ڌڻ ڪڻ، ڌڻتوان ٿو و ڪاريگري ڪي هڻي لڻ له
بهرو و پڻشبردي پهروهردهدا، چونڪ ڪي هاو و ڌڻ لڻ نڻوان ٿڌڻ و
پڻرو و ڌڻ مندا ٿان هڻي، هر و ڪو ڌڻ بينين لڻ ڪٿي
خوندا و ڌڻ، لڻ پلي ي ڪڻمي بند ٿي و هڻاڪو ڪڻ ناغي
ٿامادي، شیعي ٿڌا جڳ ڪراو ٿو و و ٿو و ٿو و ٿو و گرنگ و
سووڊ ڪڻ و چڙبڙخش، به ڪا ٿي ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ڪڻ
شیعر ٿڌڻ نڻو ڪٿي پڻ گرامی خوندا و و ڪو و ٿو و ٿو و ٿو و،
ڌڻين به ڪا ٿي ٿو و ڪا ٿي ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و،
چونڪ زانيويان ٿو و شیعر، جڳ لڻ و ڪي قوتا بيان، و ڪو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و
و سووڊي لڻ ڌڻ بينين، ڪڻ خوندا و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و
بيريڻان ناچ ٿو و. پڻ نمون: ٿو و شیعران ڪڻ لڻ قوتا بخاندا
خوندا مان و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و
و پڻ ڪڻ ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و،
پڻ پڻويست ٿم بابته پڻ گرنگ بزانه و ڪڻ زياتري لڻ سڙ
بڪر. پڻ پڻووني من، وا باشه، لڻ ڪڻ ٿو و ٿو و ڪا ٿي
گونجاودا، پڻ ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و
شیعران ڪڻ لڻ ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و
بازن ٿي ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و ٿو و

قناغه کانی خوځندن بکر. بېلې پوښتې: (کسان کې ئېدې بناس و
دروونناس و شارزايان و پسېپېانی بوارې پېروږدې)،
پداچوونه وهيان بې بکېن و ئېو جېر شيعرانې جېيان بکرېتېو و
دابنرېن، کې بې شېواز کې سهردهميانه مندايان پې پېروږدې
دهکرېن و هانېان دېدېن بې: (ژينگېدېستی و چاکېخواری، هاوکاري و
پکېو ژيان و ته بایي، ئاشنا کردنيان به به ها باکان و هوشته
جوانه کان، نيشتمانې پروږي و ئه مانه تپارېزي، استگېي و دېستپاکي،
خېشېوېستی و لېبورديي.

سېتم خامېش - هېولېر

بېرېوړې کاني فېقېدې کي گوومېا... ۳۵... شېما باري واني

بېشي سي و پېنج/

هېي داکي خېوت بگېم، دېتېو بې مېلای وې بدېيت؟

پېشووتر ئامازم بېوېکرد کې سېردېمي فېقېياتيم دوو ساي لې
دېفېري کې ندېناوې و نزيک ديبېگېي، لې دېيک مېلا بووم.
ئېو مانگې مېزانې بوو، کارې با نېبوو، ئېمېش لې ناچاري و بې
لايتي نوېژي تېراويح و عيشامان لې حېوشېي مزگېوت دېکرد.
نوېژخوېنان و ئامادې بووانيش لې دووي من، عېب نېبېت، ئېزېک پياو
و ئېزېک ژن بوون.

جائېو گوندې مېنېعې مار و دوو پشک و جانېوېر و زيندېواران بوو.
ئېزېک چوومې تېوالېتي مزگېوتې، کو دېخيني شېوېواکېم کردېو و
دانيشتم، هېر هېندېم زاني، شتېکې قېوي عېب نېبېت وېکې سېندېي
بوو، لې ئاسمانې کردې شرپ و کېوتې پېشم.

وېي باوکېکې ترسام، سېيرم کرد ماره، حېزرېتي غېوېس هاوارې.
زانيم کو شتمې (تېوالېتي) و دانيشتم، بېام نېمزاني کو
هېستامېو و اېمکردې دېرېوې.

بې ئېوې دېخين بېستېمېوې، خوا پېنامان بدات، کوو دانيشتم، هېر
وا اېمکردې لې دېري و ناو حېوشېي مزگېوتې.

هه‌رباش بوو، وختی نوێژان نه‌بوو و کەس له‌و نه‌بوو.

ئەو دایە، بەتام دوو پشک و ماری زەربوون.

لـ ترسی دوویشک و ماران، قـر و وکیان لـ هینا بووم و ژوورک
لـ ناو حـوشی مزگـوتـک هـبوو، وـکو مـخـن بـکاریان دـنا، من
لـ سـر بانی ئـو دـخـوتم.

هــمو بـیا نیـکش کـه دـها تمـ خوار و، جار هیچم ندکرد، هـتا دوو سـ دوویشکم لـژر کومباری مزگـوتـ نـکووشتبا . بـسـرها تـکـتریشم لـگـگـ دوویشک دا ، لـو دـیـ هـیه .

ئەو شەو کی نوێژی شەوان و تەراویح بوو من پەشنوێژیم بە دەکردن و ژن و پیاو کا نیش لە دوام بە دوو وێستا بوون.

دقيقاً تم دا دوو پشكۍ كى ښه ش و قوښ و زل، وا خريكه بر و ووم د. وختا بوو له ترسان د ستنو ژم بر تا بيت و.

للہ دہی ختم کئے وتم تہ کبیر و ایہ و گوتم: چیکم ئی ہاوار!
ایہکم حایام دچت، برددوام بم دستنویژم دہشکت.
خودایہ ہرخت فریام کہو و.

مام (ک) هـ بوو، لـ یزی یـ کـ م بوو و دیار بوو ئـ ویش دوو پشکـ کـ ی دیتبوو.

نەعلەيىكى لولەتر بوو، خەرا دەستى دايە و بەررە و دووپشكەكە غارىيدا و گوتى ئەھا دووپشكە! ھەي داكى خەوت بگەم، دەتتەو بە مەلای و بەدەي.

دوو پشك كې كوشټ و گڼ او ناو نوټر و هـ موان دامان قاقاي
پك نين و دوو بار نوټر كمان دابـ ستايـ وـ .